

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovarisa v Idriji.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljate je pošiljati franko.

Učiteljski Tovarish izhaja vsak petek popoldne. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Vse leto velja . . . 10— K
pol leta . . . 5— „
četrt leta . . . 250 „
posamezne številke po 20 h.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat . . . 14 h
„ „ „ dvakrat . . . 12 „
„ „ „ trikrat . . . 10 „
za nadaljna uvrščenja od petit-vrste po 8 h.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto. Priloge poleg poštnine 15 K.

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovarisa v Ljubljani.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

Moderna Istra.

Približal se je konec šolskega leta, in kmalu se pričnejo šolske počitnice, ki so namenjene v prvi vrsti zato, da si otroci odpočijejo svoje utrujene živce, a tudi učiteljstvo je potrebno tega počitka. Da ne bo učiteljstvo popolnoma brez skrbi, za to poskrbe šolske oblasti, če jim ni mogoče drugače — s premeščanjem iz službenih oziriv. Tudi v Istri ni nič boljše kot na Kranjskem. Kogar hočejo šikanirati, ga premeščujejo iz službenih oziriv. Deželni zbor je hotel obraniti take učne osebe vsaj pred materialno škodo in določil v 1. odstavku § 19. dež. zakona z dne 5. junija 1908, št. 28: »Za vsako ne zaradi lastne zaprosbe provzročeno premostitev je povrniti stalnim učnim osebam potne stroške po pravilniku, ki ga mora izdati deželno šolsko oblastvo dogovorno z istrskim deželnim odborom.«

Že večkrat smo omenjali v našem listu, kakšno skrb imata istrski deželni šolski svet in istrski deželni odbor za istrsko ljudskošolsko učiteljstvo in v tej svoji preveliki skrbi sta tako zaposlena, da nista še sedaj, torej v dobi šestih let, izdala zgoraj jima naročenega pravilnika. Kako pa povračujejo selitvene stroške onemu učiteljstvu, ki je tako »srečno«, da ga premeščujejo iz službenih oziriv? Tu je kratek odgovor: Tako, da je gotovo vsak takšen srečnej oškodovan, če ne že zaradi drugega, pa vsaj zaradi dolgega čakanja. Mimogrede bodi povedano, da je čakal en učitelj eno leto, da mu je deželni šolski svet povrnil selitvenih stroškov, kolikor je sam hotel, a eden, ki je bil premeščen že pred tremi leti, čaka še sedaj, kdaj mu bodo milostno kaj povrnil.

Ministrski predsednik Beck je bil nekaj izdal odlok, s katerim je naročil podrejenim uradom, naj si predstavljajo vsak uradnik, da je sam v istem položaju, kakor je oni, katerega zadevo rešuje. Ako bi imela referent deželnega šolskega sveta in referent deželnega odbora toliko sposobnosti, da bi si lahko le približno predstavljala položaj, v kakršnem se nahaja učna oseba, ki je premeščena iz službenih oziriv, bi ne bilo potrebno čakati tri leta, preden povrnejo ono, kar bi moralo biti plačano že ob selitvi. V zasmeh odstavka f) § 36. dež. zakona z dne 27. julija 1875, št. 18, ni nobenega ljudskošolskega učitelja v istrskem deželnem šolskem svetu, zato tudi ni nobenega, ki bi razmere poznal in bil zadovoljen pojasniti razmere dotičnim referentom.

Deželni šolski svet trdi, da povračuje selitvene stroške po pravilniku, izdanem 18. novembra 1875, številka 560. Kdor ni le preveč omejen v svojih sklepih in razumu, lahko spozna, da ta pravilnik ne more odgovarjati današnji druginji in tudi ne zgoraj navedenemu § 19. dež. zakona z dne 5. junija 1908 in je tudi že tako star, da je le redko komu znan, zato naj bo dovoljeno, da ga tu objavimo.

Da se uredijo pripoznani stroški za potnino in preseljevanje, zagotovljeni po § 19 zakona z dne 3. novembra 1874 z ozirivom na pravice učiteljskega osebja na javnih ljudskih šolah v slučajih uradnega premeščanja brez lastne krivde, je določil deželni šolski svet na seji 17. septembra 1875, sledeča pravila za splošno vodilo:

1. Neozženemu učitelju pristoji dni na tri (3) gld. na dan, posluževati pa se mu je najkrajše in najcenejše poti.

2. Kjer je to mogoče, posluževati se je učitelju železnice ali parnikov — s pravico voziti se v II. razredu.

3. Kjer manjkajo taka sredstva za preseljevanje, se dotični poslužuje eventualnega voza za periodični promet po ustanovljeni tarifi ceni za eno mesto.

4. Ako ni tudi take prilike, posluževati se mu bo nalašč za to najetega voza, za kar se mu izplača pristojbina, ki je odmerjena po tarifu za poštno vožnjo z dvema konjema po određeni ceni, katero c. kr. poštno ravnateljstvo v Trstu od časa do časa objavlja.

5. Za prevažanje prtljage dobi neozženjeni učitelj brez razločka stalno pristojbino dveh (2) goldinarjev.

6. Oženjenemu učitelju gre pristojbina dnevnice 6 gld. na dan, kadar se seli.

7. Posluževati se mu je železnice ali parnika, kjer je to mogoče, in sicer s pravico, da se vozi sam kakor tudi žena in otroci v II. razredu.

8. Kjer ni železnice ali parnika, se mu plača pristojbina po poštne tarifu (Postrittgeld) za 2 konja, kjer obitelj ne šteje več kot 5 oseb, in za 3 konje, če šteje družina več kot 5 članov.

9. Za prevažanje pohoštva pripoznajo se oženjenemu učitelju dejanski stroški, ki se imajo podkrepiti s pravnimi pobotnicami, katere so potrjene od občinskega urada v toliko glede dejanske potrebe, kolikor glede dogovorjenega zneska, ki se je plačal s cenami, ki so v dotičnem kraju navadne.

10. Za odškodnino pohoštva se plača brez razločka navadni znesek dvajsetih (20) goldinarjev.

Opomni se pa izrečno na tem mestu, da se sedanje naredbe rabijo le v slučaju uradnega premeščanja brez lastne krivde premeščena, da se pa prej določene pristojbine učiteljev k udeležbi okrajnih ali deželnih učiteljskih konferenc s to naredbo niti najmanj ne menjajo. Vabi se tedaj, da c. kr. okrajni šolski svet objavi to šolskim vodstvom.

V Trstu, 18. novembra 1875.

Pino I. r.

Ob 40 letnem jubileju Savinjskega učiteljskega društva.

Lep dan — učiteljski dan — je preživelo Sav. učiteljsko društvo o priliki jubilejske slavnosti dne 28. junija na Vranskem. Ni nas vabil vnanji blesk, ne obljubljene zabave. Vabila nas je stanovska in bratska zavest! Čuli smo in prišli!

Ponosni smo in odkrito veseli, da so nam ti klici privedli mnogoštevilne cenjene goste. Predvsem smo se razveselili obiska gosp. nadzornika Supanka. Kjer je učiteljstvo, tam je on! Ob dnevih gorja sočuvstvuje z nami in ob času veselja se veseli z nami — učitelji.

Iskreno je bilo naše veselje, ker so nas obiskali vrli tovariši Kranjci in mnogi iz sosednjih okrajev. Čast tovarišem Celjanom, katerih društvo je bilo zastopano v tako lepem številu. Ti vsi so se udeležili

slavnostnega zborovanja.

ki se je vršilo ob 11. v šoli. Raz to sta vihrali cesarska zastava in naša trobojnica. Lična je bila tudi zborovalnica. Mnogoštevilne zbrane je pozdravil nadučitelj tovariš Kramer z Vranskega. Njegov pozdrav je bila iskrena prijateljska beseda, dobrodošlica zbranim!

V imenu učiteljskega društva je pozdravil zbrane društveni predsednik tova-

riš Jakše. Beseda njegova je bila presrečna in izražala je veselje na mnogobrojni udeležbi.

Presrečno je pozdravil g. okrajnega šolskega nadzornika Supanka; tov. Černeja kot zastopnika Zveze, cenjenega starosta tov. nadučitelja Šijanca iz ptujskega okraja; drage nam tovariše učiteljskih društev: kamniškega, celjskega, šoštanjkega in novoimenovanega častnega člana tov. nazd. Megliča z Vranskega.

Nato so bile sestavljene in odposlane sledeče brzojavke:

1. Udanostna brzojavka Nj. Veličanstvu presvetlemu vladarju.

2. Čestitka g. c. kr. deželnemu šolskemu nadzorniku povodom sedemdesetletnice.

3. Udanostni pozdravi g. nam. svetniku baronu Müllerju.

Gospod okrajni šolski nadzornik se je iskreno zahvalil predsedniku za njegov pozdrav, čestital društvu ter izročal čestitke in pozdrave g. c. kr. nam. svetnika barona Müllerja, ki se — uradno zadržan — ni mogel udeležiti naše slavnosti.

Potem je bil na vrsti slavnostni govor vrliga društvenega predsednika tovariša Jakšeta. Bil je to v istini slavnostni govor! Govornik nas je uvedel v 40letno življenje društva, od časa razvoja do dneva ponosnega slavlja. Spoznali smo, da je društvo živelo in delalo v prosep učiteljske organizacije s stalnim namenom: dvigniti šolo, dvigniti narod!

»V delu je doživelo 40letni jubilej — v delu bo živelo bodočnosti!«

Beseda govornikova je bila vznesena in tako lepa, da je bila izražena želja, naj se govor objavi v »Tovarišu«. Tovariš nadučitelj Črnej čestita v imenu »Zveze«, društvu pa želi, da ga vez učiteljske zavednosti spaja tudi v bodoče.

Predsednik je pozval zborovalce s sedežev in zadonela je naša pesem: »Hej, Slovani!«

Banket.

Ob 1. popoldne je bil napovedan banket. K okusno pogrnjeni mizi je prisedel krog 50 oseb.

Vrsto napitnice je otvoril tov. Jakše. Napil je presvetlemu vladarju. Ponosno in iskreno je odmevala cesarska himna.

Napitnice so govorili: nadučitelj Zotter okrajnemu šolskemu nadzorniku, za kar se gospod nadzornik zahvali, poudarjajoč, da se čuti v učiteljskih krogih med svojci!

Tovariš Jakše je povzdignil čašo v čast novemu častnemu članu nadučitelju Megliču ter mu izročil častno diplomu. Proslavljenec se je ginjen zahvalil. Omenjeno bodi, da je diplomu krasno dovršil tov. nadučitelj Bizjak iz Bočene. Vnanjost je preprosta, nežno zamišljena, a vdahnjen ji je globok simboličen pomen.

Med prijateljskimi pogovori so zopet zapele čaše: nazdravil je nadučitelj Brinar častnemu članu nadučitelju Vidicu, ki vkljub visoki starosti še vedno rad prihaja med »svoje«. Čast mu! Povzdignil pa mu je čašo tudi tov. Petriček kot svojemu prvemu učitelju. — Črnej je napil tovarišem s Kranjske, Kramar damam i. dr.

Tekom banketa so se prečitale brzojavne in pismene čestitke, ki so došle društvu v dokaz, da so bili mnogi z nami. Čestitali so: Zaveza, učiteljska društva: gornjegrajsko, laško, konjiško, šmarsko-rogasško, ormoško, slovenjegraško; tovariši: V. Brencce, Skaza, Irmič, Dolenc, J. Brencce, Zabukovšek, Gradišnik, Košir, Stritar, Lorber, Šorn, ravnatelj Leban iz Goriške, Loparnik in Reich. Tovariš Šorn nam je

razen brzojavke poslal mične »spomine«, kako rad je bil med Savinjčani.*

Popoldne se je večina tovarišev udeležila izleta na Ločico, nekateri pa so obseleli pri prijateljskih razgovorih.

Koncert.

Lepo slavnost je dovršil večerni koncert. Ta nam je privabil mnogo odličnih gostov, med temi dr. Schwaba in drugo gospodo iz Celja, Vranskega, Gomilskega in Sv. Jurija.

Vzpored je obsegal moderno glasbo: mešane, moške zборе in solo-točke. Občinstvo jih je sprejelo z navdušenjem ter burno aklamiralo glasbenika dr. Schwaba. Njegovi pesmi »Večer na morju« in »Še ena« sta ponovno odmevali.

Nad vse lepe so bile solo-točke. Zaradi burnega aplavza in prošelj so jih morali ponoviti vsi trije solisti.

Gospa Kokotova igra klavir z mojstrsko spretnostjo in globoko dušo. Občinstvo je gospo Kokotovo navdušeno pozdravljalo in izprosilo dodatkov vzporedu.

Tovariš Nerat je krasno ubral strune svoje violine. Struna peva, joče, vriska in se smeje ter očara poslušalca. In očarala nas je! Tovariš Nerat je bil deležen burnega priznanja.

Pesem baronista tov. Zemliča si je namah osvojila simpatije vseh! Kdo zmore peti »Planinca« lepše, kot pravi planinec, on, ki pozna planine, ki jih ljubi! In zato je bila pesem njegova mehka in nežna; odmevala je v dušah. — Občinstvo je ponovno klicalo pevca na oder, želeč si njegovih čistih glasov.

Pesem je zaključila naše slavje.

Pesem bratstva in prijateljstva naj spremlja bodočnost Savinjskega učiteljskega društva!

ALOJZIJ HREŠČAK:

„Društvo in Zveza“.

Pod tem naslovom je priobčil tovariš Urbančič v 26. št. »Učit. Tov.« članek, ki zahteva nekoliko odgovora.

Mirno in stvarno je poizkusil tovariš Urbančič poiskati vse razloge, ki govore za društvo in po društvu za »Zvezo«; zato zasluži mirnega in stvarnega odgovora.

Torej k stvari!

Prvi razlog za društvo je po njegovem mnenju dejstvo, da so italijanski tovariši že združeni v svojem društvu, kateremu ob stran moramo postaviti slovensko deželno društvo. Priznam brez drugega potrebo skupnih nastopov z italijanskimi tovariši, nikakor pa ne razvidim potrebe, da bi se morala naša kolektivna volja izražati ravno v društvu. To bi opravičevalo ravnotako dobro tudi »Zveza«. O tem menda ne more biti nikakega, pa tudi ne najmanjšega dvoma. Par določb v pravilih »Zveze« bi omogočilo na jako enostaven način vsako separatno akcijo v »Zvezi« včlanjenih slovenskih goriško-gradiščanskih učiteljskih društev.

Drugi razlog, češ, da so tudi tovariši Medvešček, Križman, Možina in Bajt za društvo in šele potem za »Zvezo«, ne drži in nas ne prepriča. Vsa čast omenjenim tovarišem, toda njihova tozadevna volja ne more veljati za razlog. Tretji razlog, ki

* Tem mnogobrojnim čestitkam prilagam tudi mi svojo, iskreno želeč, da bi S. U. D. še v daljni dobi z značajno samozavestjo delovalo za prosep in učiteljstva. Uredn.

nam ga našteva tov. Urbančič, je pa deloma samovoljen, deloma pa celo sofistichen. (Tov. Urbančič naj mi oprostí trdi izraz — vajen sem nazivati reči s pravim imenom.)

Samovoljno imenujem podrejanje c. kr. okr. šolskih svetov zasledovanju okr. uč. društev, dež. šol. sveta, deželnega odbora in ministrstva pa deželnega uč. društva. Posebno za deželni zbor da je nujno potrebno deželno uč. društvo, in sicer bolj kot »Zveza«. Zakaj tako? Tega enostavno ne razumem. Naveden je en razlog; ta namreč, da mora biti odbor ali vsaj predsedništvo v vednih direktnih stikih z deželnimi odborniki in poslanci. Dragi tovariš — to ni nikak razlog za društvo! Tudi če bi bila premisa o »stiku« pravilna, ni nikjer utemeljeno, da mora gojiti ta stik ravno odbor ali vsaj predsednik društva. »Zveza« bo imela tudi svoje funkcionarje, od katerih se lahko eden ali drugi določi za tak »stik«. Jako samovoljna je dalje Urbančičeva supozicija o odboru ali vsaj predsedništvu društva v Gorici ali blizu Gorice. Iz ničesar ni razvidno, da bi moral biti društven odbor blizu Gorice, kakor tudi ni mogoče iz ničesar sklepati, da bi Zvezin odbor ne mogel biti v Gorici. Toliko eden kakor drugi sklep sta jako hipotetična in zato ne moreta služiti kot razlog.

Sofizem je pa sledeči Urbančičev razlog:

»Z Zvezo okrajnih učiteljskih društev (in to samo treh) ne bi mogli s tolikim uspehom posegati v te boje, ker tovariši s Tolminskega in Sežanskega pridejo le poredkoma v Gorico, kjer se deloma centralizira vse političsko in gospodarsko delo vseh strank in stranic. Osební stiki so pa vsekakor izdatnejši nego vse papirnaté bombe, ki bi jih pošiljali v javnost.« Torej, kolega Urbančič: z društvom se posega z večjim uspehom v stanovsko-politiške boje nego z Zvezo treh slovenskih goriških uč. društev. Na to paradoksnó trditve se mora vsakdo vprašati: Pa vendar z a k a j in k a k o t? Evo ti odgovora: »Ker tovariši s Tolminskega in Sežanskega pridejo le poredkoma v Gorico...« Ali bo daljava s Tolminskega in Sežanskega postala krajša, če ustanovimo društvo?! Ali pa bodo — in tu menda zadenem žrebelj na glavo — če ustanovimo društvo, »osebni stiki« mozejši kakor pri Zvezi. Čemu govori tovariš Urbančič o papirnatih bombah? Na kak način nam jamči, da bo društvo zavarovano pred operiranjem s papirnatimi bombami, a Zveza ne?

Glede trditve, da so osebni stiki izdatnejši nego vse papirnaté bombe, bi se dalo pa menda mnogo govoriti. Papirnaté bombe izpuščajo take organizacije, ki vegetirajo, katerih disciplina je tako izrahljana, da je nevarno postaviti jo na poizkušnjo v najlažjem slučaju. Papirnaté bombe bruhajo lahko društva in Zveze. Nobena vrsta organizacij ni zavarovana pred to kugo že sama po sebi. Le idejna vsebina kake organizacije nam more jamčiti za uspeh sklenjenih resolucij. Kjer te ni, ne bodo priborili respekta organizaciji in njeni kolektivni volji niti »osebni stiki«, niti papirnaté bombe. Nasprotno celo: tam, kjer je ugled organizacije tako na tleh, da se traktirajo njene enunciacije kot papirnaté bombe, so »osebni stiki«, ki obetajo eventualne rezultate, naravnost škodljivi. Korupciji, lakajstvu, breznačelnosti in kompromislerjem odpirajo take razmere vrata na stežaj.

Zato trdim, da je tov. Urbančič s svojim »razlogom« o »osebni stiki« jako slabo postregel propagandi za društvo. Ravno zato, da se onemogočijo taki »osebni stiki«, ki so mnogokrat istoznačni s »kravjimi kupčijami«, bo moralo goriško učiteljstvo napeti vse moči. Ker je pa b a j e društvo zmozejše take stike izdatnejše prenašati, bo treba od strani učiteljstva dvakratne opreznosti napram društvu.

Nadaljni Urbančičev argument je tale: »Brez deželnega društva bi ne bilo mogoče aranžirati tovarišev »Zvezarjev« iz Trsta ali Istre za naše podrobne boje... in obratno. Priznam, da je izmed dosedanjih razlogov — nerazlogov ta argument še najbolj upoštevanja vreden, a vendar z daleka ne tako, da bi si zaradi njega nprtili na rame breme nove organizacije — društva. Protiargumenti bi bili pa ti-le:

Tržačani imajo za svoje domače potrebe že itak svoje društvo. Istrani ravno tako. S t e m a društvoma morajo operirati oni v svojih specialnih bojih, če pa ustanovimo mi društvo ali Zvezo Tržačani in Istrani torej ne pridejo v poštev pri tem argumentu. Ostanemo torej edino še mi, gor.-grad. učitelji. Vprašanje nastane: ali bi imeli mi dovolj operacijske svobode, če se združimo takoj v Zvezo s Tržačani

in Istrani, v svojih domačih stanovsko-politiških in didaktičnih vprašanjih.

Že prej sem omenil, da bi se dale take separatne akcije gor.-grad. učiteljev omogočiti v okvirju Zveze na jako enostaven način z nekoliko določili v pravilih Zveze.

Teh par določil pa bomo vendar rajši vrgli na papir, kakor pa da bi si nprtili na rame nalogo, poklicati v življenje popolnoma novo samostojno organizacijo — društvo — in tako trošili svoje moči prav brez potrebe. Vrhutega bi postal naš organizatoričen aparat z ustanovitvijo novega, nepotrebne družstva toliko bolj kompliciran, zato težje pregleden in strategično manj uporaben. Tudi z ozirom na centralizacijo z našo osrednjo »Zavezo« v Ljubljani bi bilo to novo društvo le peto kolo, nekako slepo črevo, rudiment: z vsemi svojimi nevšečnimi, rudimentalnimi svojstvi.

Kar se tiče petega Urbančičevega razloga glede ekvivalence združenih organizacij, je to le igra z besedami. Kaj mi je do imen: okrajna ali deželna društva; združiti hočemo v Zvezo slovenska učiteljska društva na Primorskem. Računati nam je pri tem z učiteljstvom in ne z imeni. Čim večje kako društvo, toliko večji vpliv mu bo v »Zvezi« zagotovljen. Vse drugo je naloga »Zveze«.

Kar pravi tov. Urbančič o onih slovenskih učiteljih v Gorici, v gradiščanskem in tržiškem okraju, ki so zdaj še neorganizirani in bi morali stati, če ustanovimo Zvezo namesto društva, še nadalje izven vsake organizacije, citiram v odgovor dva tozadevna paragrafa pravil Zveze slovenskih učiteljev in učiteljic na Štajerskem.

»Pravi člani »Zveze« so:
a) vsi pravi člani k »Zvezi« pristopivših slovenskih učiteljskih društev na Štajerskem;

b) vsi slovenski učitelji in učiteljice na Štajerskem, toda le onih okrajev, v katerih ni slovenskega učiteljskega društva.«

Organizacija gori omenjenih učiteljev je možna torej tako ali tako ali pa na oba načina.

Preidem k zadnjemu razlogu tovariša Urbančiča. Prosim vse cenjene tovariše, ki se za to vprašanje zanimajo, da ta zadnji »razlog« še enkrat pazljivo prečitajo. Zanimivo je, kako se pišejo pri nas razne filipike. Vsak naj si nadomesti v tem »razlogu« besedo društvo z besedo Zveza in imel bo ravno tako temperamentno pisan zagovor za Zvezo, kot se glasi zdaj za društvo, mogoče z edino razliko, da je za Zvezo bolj prepričevalen nego za društvo. Jaz opozorim le na par kurioznosti:

a) »Goriška zveza bi pa bila premajhna (tri društva) in bi nikdar ne mogla utrditi med nami goriškimi tovariši odločne stanovske samozavesti...«

b) »Delegati posameznih okr. društev, recimo največ po pet od vsakega, bi prišli enkrat ali dvakrat na leto v Gorico in tu bi reševali svoje težnje v zaprti sobici.« (Kaj tovariš Urbančič ne pozna že obstoječih zvez in njihovih impozantnih zborovanj?)

c) »A agilno društvo bi privabilo v Gorico vse tovariše...« (Zakaj bi ne mogla storiti tega agilna Zveza? Ali je mogoča agilnost le v društvih? Prosim tovariša Urbančiča, da nekoliko primerja agilnost društev in zvez!)

č) Vse te boje ložje vršimo v društvu nego v Zvezi, ker le v društvu se uspešno aranžirajo direktni juriši...« (Kdo bo pa to verjel? Zlasti če pomislimo, da mora biti vsak »juriš« — kolikor ni pri tej besedi frazastega — prej dobro pripravljen. Pripravljen pa je tak juriš najboljši in najlažji v posameznih okr. uč. društvih, izvršen pa najsigurnejše s pomočjo Zveze, ki obsega vse učiteljstvo, ki pride v poštev.)

Torej kaj zdaj? Društvo ali Zvezo? Razlogi tov. Urbančiča se dajo skoraj ravno tako uporabiti za Zvezo, kakor za društvo. Iste prednosti, ki jih je naštel za društvo, dajo se aplicirati na Zvezo. Dejstvo je, da potrebujemo Goričani skupne organizacije. V tem smo vsi edini. Tov. Urbančič trdi, da bi nam v ta namen boljše služilo društvo, njegovi razlogi pa ne morejo prepričati. Manjka jim one neodoljive prepričevalne sile, ki je lastna argumentom z jasnimi, nepobitnimi premisami in strogo logično izvedenimi sklepi. Vse Urbančičeve konkluzije šepajo na razblinjenih, nejasnih premisah. Pa vzemimo, da bi nam ravno tako dobro služilo društvo kakor Zveza! Kaj sedaj? Tudi v tem slučaju bi bil brezpogojno za Zvezo, in sicer iz teh-le razlogov:

1. Zvezo moramo (tudi po mnenju tov. Urbančiča samega) ustanoviti na vsak način; tudi v slučaju, da ustanovimo prej društvo za gor.-grad. učiteljstvo. Stojimo torej pred dvema novima organizacijama. Čemu, vprašam, dve novi

organizaciji, ko pa opravimo povsem zadovoljivo z eno samo?

2. Ne le, da je društvo skoroda nepotrebno, pomisliti gre predvsem, koliko truda bi nas stalo, organizirati vse slovensko gor.-grad. učiteljstvo v tem novem društvu. Koliko agitacijske, koliko propagandne sile bi morali potrositi v to svrhu? Toliko je pa že danes gotovo: v najboljšem slučaju bi ne moglo to društvo govoriti v imenu vsega gor.-grad. učiteljstva. Nikdar bi ne imeli organiziranega vsega učiteljstva in to zaradi lahko razumljivih razlogov, o katerih hočem takoj spodaj govoriti.

3. Kakor hitro bi imeli ustanovljeno društvo, postane ustanovitev Zveze aktualna. K zvezi bi pristopilo goriško-grad. učiteljsko društvo, ki ne bi obsegalo niti vseh deželnih učiteljev. Naredili smo velik ovinek, ustanovili društvo, in ko pridemo do Zveze, stojimo pred tistimi **društvenimi** hibami, s katerimi se imamo boriti danes pred direktno ustanovitvijo Zveze. Čemu ta ovinek, čemu to trošenje sil? O ekonomskem združenju energij ne more biti govora!

4. Ko smo vse to srečno prestali — ustanovili smo društvo in Zvezo — spoznamo naenkrat, da bi nam sama Zveza popolnoma zadostovala in društvo je obsojeno že eo ipso na vegetiranje.

5. Ponavljam razlog, ki sem ga že enkrat navedel v »Učit. Tov.« Zanimanje za Zvezo bo vedno mozejše kakor za društvo. Z močnim zanimanjem je pa rešene že pol organizatorične naloge. Zakaj zbuja Zveza jačje zanimanje? Zaradi jako enostavnega razloga: Na zvezo vpliva lahko vsak posameznik potom svojega okrajnega uč. društva. Okrajna uč. društva so živa vez med posamezniki in Zvezo. Blizu svojega doma v domačem poznanem društvu lahko vsak prinese svoj obulus k skupni razvojni smeri Zveze. To vzpodbuja, to sili vedno k večji dejavnosti. Računati nam je tudi, da je mnogim jako otežkočeno obiskovanje deželno-društvenih zborovanj zaradi oddaljenosti. Ti udje so zaradi razmer potisnjeni od direktnega vplivanja, njihovo zanimanje pojava, dokler ne ugasne. Računati nam pa je tudi s takimi kolegi (zlasti mlajšimi), ki imajo mnogo dobre volje, ki se udeležujejo deželno-društvenih zborovanj, a se ne upajo, nekaj zaradi negotovosti, nekaj zaradi začetniškega ženiranja posezati v potek debat v tako veliki družbi. Posledica je navadno, da se taki mladi tovariši retirirajo in kritizirajo vse skupaj »iz zasede«.

Od druge strani se pa vrine v taka društva nehote nek absolutizem, ki je prvi korak v klikovstvo. To je naraven in logičen razvoj vseh društev, ki zavzemajo velik delokrog, ki obdržavajo malo občnih shodov, katerih frekvencija je združena z raznimi žrtvami. Zanimanje za taka društva ne more biti veliko, število udov, ki je skočilo v prvi navdušenosti morebiti na višek, pada in pada in v razmeroma kratkem času stojimo pred razvalino. Ta razvalina bi v našem slučaju morala figurirati kot sestavni del Zveze. Ne — do tega ne sme priti za nobeno ceno. Če bi se že večina goriško-gradiščanskega slovenskega učiteljstva izrekla tudi za društvo, nikdar se pa ne sme napraviti usodepolne napake, da bi zaradi kake za ušesa privlečene ekvivalence postalo to društvo obstojni del Zveze! Zveza mora počivati na obstoječih učiteljskih društvih, ki so najboljša garancija za uspešno njeno delovanje. Vsa obstoječa društva bodo združevala vedno več učiteljstva nego novo društvo. Strniti to učiteljstvo v demokratsko Zvezo je skoraj bolj formalnost nego drugo.

Lažje delo, večji uspeh, zagotovljena delozmožnost in sigurnejše poteze — to so prednosti, ki jih ima Zveza pred društvom. Če že pomislimo, da bo Zveza ravno tako uporabna za specialno gor.-grad. razmere, kolikor za celokupno slovensko in eventualno tudi vse slovensko primorsko učiteljstvo, ter končno še poenostavljenje našega organizatoričnega aparata in zaradi tega lažja in preglednejša centralizacija — potem ne morem drugega, kakor zaklicati vsem interesentom: Rabimo Zveze in zgolj Zveze. Društvo bi pomenilo v teh razmerah le balast in žrelo naših sil!

Iz naše organizacije. Skupne zadeve.

IZ ZAVEZE AVSTRIJSKEGA JUGOSLOVANSKEGA UČITELJSTVA.

Za letošnje XXVI. glavno skupščino Zaveze, ki se bo vršila v dneh od 6. do 8. septembra 1914 v Pulju, so izvoljeni ozir. imajo virilni glas sledeči delegati:

I. Belokranjsko učiteljsko društvo:
1. Valentin Burnik, nadučitelj v Metliki.

2. Fran Šetina, nadučitelj v Črnomlju.

Namestnika:
1. Leopold Morela, učitelj v Metliki.
2. Marija Zakrajšek, učiteljica v Metliki.

II. Kamniško učiteljsko društvo.
3. Tomo Petrovec, nadučitelj v Jaršah.

4. Ivan Schmeidek, učitelj na Krtini.
Namestnik:
3. Anton Germek, nadučitelj v Krašnji.

III. Gornjegrajsko učiteljsko društvo.
5. Martin Sotlar, učitelj na Ljubnem.
6. Frančiška Sotlar-Horvat, učiteljica na Ljubnem.

Namestnik:
4. Jože Trčak, nadučitelj pri Ksave-riju.

IV. Ljutomersko učiteljsko društvo.
7. Ivan Tomažič, nadučitelj na Stari cesti.

8. Fran Cvetko, nadučitelj v Vučji vasi.
9. Karel Maurič, učitelj pri Sv. Križu.
10. Franja Jandl, učiteljica pri Mali Nedelji.

Namestnici:
5. in 6. Cvahte Olga in Cinka.

V. Učiteljsko društvo za Trst in okolico v Trstu.

11. Anton Šeme, c. kr. učitelj v Trstu.
12. Rafael Kosovel, mestni učitelj v Trstu.
13. Marija Čok, mestna učiteljica v Trstu.

Namestnika:
7. Karel Gruntar, mestni učitelj v Bazovici.
8. Amalija Čok, mestna učiteljica v Trstu.

VI. Tolminsko učiteljsko društvo.
14. Josip Rakovšček, nadučitelj pri Sv. Luciji ob Soči.

15. Kalan Josip, učitelj v Kobaridu.
16. Matej Mikuž, učitelj v Črnem vrhu nad Idrijo.
Namestnika??

VII. Učiteljsko društvo za ptujski okraj.
17. Anton Ogorelc, nadučitelj pri Sv. Barbari v Halozah.

18. Janko Lešnik, učitelj v Vurbergu.
Namestnik:
9. Franc Hanjšek, učitelj pri Sv. Vidu pri Ptuj.

Nekatera okrajna učiteljska društva volijo po novih pravilih premalo, nekatera zopet preveč delegatov. Po § 7. lit. e) odpošlje vsak Zavezjin član na Zavezino delegacijsko zborovanje vse predsednike, oziroma od teh določene namestnike vseh psameznim deželnim organizacijam — zvezam — včlanjenih društev.

Vrhutega izvoli vsako teh društev do 50 članov po 1 delegata, s 50 do 100 članov po 2 delegata, s 100 do 150 članov po 3 delegate itd.

Vsakemu delegatu se izvoli namestnik.

Vsak delegat je dolžan, udeležiti se delegacijskega zborovanja.

Prosimo cenjena društva, da se blagovolijo ravnati po teh določilih.

Za glavno skupščino je priglasil tovariš Alojzij Hreščak, učitelj v Lokvi, referat: **Sodobno kulturno stanje slovenskega naroda in učiteljstvo Zaveze.**

VODSTVO ZAVEZE.

Če gospodinja ne ve, katero primes najvzame k rznati kavi, naj poskusi Kathreinerjevo Kneippovosladno kavo.

Popolnoma bo zadovoljna.

Pri poskusu je paziti, prosim, na predpis za kuhanje. Dobi se povsod. Kdor hoče kaj natančnejšega štati o tej kavini pijači, naj piše Kathreinerjevim tvornicam za sladno kavo d. dr., Dunaj 1., Annagasse št. 8.

Kranjsko.

Belokranjsko učiteljsko društvo je imelo svoj občni zbor 9. julija t. l. z vzporedom objavljenim v 26. št. »Tovariša«. Vkljub neugodnemu vremenu se je zbralo prav povoljno število članov v Gradacu.

Po otvorjenju zborovanja se predsednik spominja prežalostnega, pretresljivega dogodka v cesarski rodovini. Sledeča sožaljna in vdanostna izjava se odpošlje potom okrajnega glavarstva c. kr. deželni vladi: »Belokranjsko učiteljsko društvo, zbrano na svojem občnem zboru v Gradacu dne 9. julija t. l., izraža svoje globoko sožalje ob tragični smrti Njegove cesarske Visokosti prestolonaslednika Frana Ferdinanda in njegove presvetle soproge vojvodinje Zofije Hohenberške. — Vsemogočni naj bi našemu preljubemu, visolasemu vladarju v tej neizrečni žalosti olajšal in ublažil bolešt pretrpeti ta težki udarec, ga blagoslovil z zdravjem, brnil s svojo vsemogočno roko vseh nesreč, mu naklonil v svoji milosti v blaženem miru še obilo let do usojene ločitve od svojih zvestih in udanih državljanov. — Učiteljstvo svečano obljubljuje, da hoče kakor do zdaj tako tudi v prihodnje vzgojevati mu izročeno mladino v verskem in v pravem patriotičnem duhu, v odkritosrčni vdanosti in ljubezni do presvetelega vladarja in do habsburške dinastije.«

Vrnivši se k dnevnemu redu, poučarja, da je Belokranjsko učiteljsko društvo najstarejše med okrajnimi učiteljskimi društvi na Kranjskem, ker obstoja od leta 1870; torej 44 let, ugotovljuje, da so mu ostali zvesti vsi dosedanjí člani in da se mu je pridružilo tudi že več mladih učnih oseb. Društvo ni bilo in ne bo nikdar politično ali strankarsko. Ustanovljeno je bilo za strokovno izobrazbo in seveda tudi v namen organizacije. Za izboljšanje materialnega stanja se je vedno krepko potezalo in se vsekdar pridružilo tudi vsem takim peticijam. Društvo se je vsekdar pokazalo lojalno in patriotično. Bilo je tudi jako tolerantno. Nikogar ne zaničujemo in ne mrzimo, ako ni z nami; ne silimo nikogar k pristopu. Pošteni smo vsi člani našega društva; visoko cenimo one verske čute, ki so nam jih vcepili naši starši. Naše staro in pošteno geslo je bilo in bo: »Za vero, dom, cesarja in ljudsko izomiko!« Zaradi tega se ni treba nikomur zatajevati biti naš član in se ne sramovati delovati pod to tvrdko. Izpolnimo prav vestno svoje stanovske dolžnosti. Nadejamo se, zanašajoč se popolnoma na nepristranost in pravičnost naših šolskih nadzornikov, da se bo naše delovanje tudi pravično ocenjevalo. Bodimo mirni; v politične agitacije se ne spuščajmo! Vsakdo naj živi samo svojemu poklicu, oženjeni pa seveda tudi svoji družini!

Iz poročila društvenega delovanja posnemamo med drugim, da se je odposlala bivšemu nadzorniku ravnatelju Jos. Turku diploma o imenovanju častnim članom, za kar se je slednji prav toplo zahvalil in poslal društvu tudi znaten znesek.

Blagajnično stanje je bilo povoljno. Revidirata naj račune tov. Barle in tov. Zakrajšekova. Delegatoma k Zavezine-mu zborovanju v Pulju se volita nadučitelja Fran Šetina in Val. Burnik, namestnikoma pa Morela in Zakrajšekova.

Z društvenim poslovanjem do prihodnjega občnega zbora se poverijo: V. Burnik, predsednik, Amalija Vardjanova, namestnica preds. in tajnica, L. Morela, Blagajnik, Fr. Šetina in Matija Bartelj.

Slednjič se soglasno sprejme predlog predsednika Burnika, naj bi tudi društveni člani blagovolili sodelovati pri sestavi podrobnega učnega načrta za risanje, kar vsi navzoči obljubijo radovoljno. O tem sklepu naj se obvesti c. kr. okr. šol. svet.

Za nagrobni spomenik pokojne učiteljice na Božjakovem, gospe Amalije Koncilija, se je nabrala precejšnja vsota. Spomenek bo postavljen, ako le mogoče, prihodnje leto. Darove blagovolite doposlati blagajniku tov. Moreli L. v Metliko.

Štajersko.

Zveza slovenskih učiteljev in učiteljic na Štajerskem. Društva, ki se niso poslala »Društvenega izkaza« za zavezo, naj to store **tako!** Pošljite naravnost tajniku Zveze Iv. Tomažič na Stari cesti, p. Ljutomer.

Književnost.

Založništvo in uredništvo »Slovenskega Ilustrovanega Tednika« razglasa: Razpis umetniške nagrade. Da se okrase slovenske hiše s slikarskimi umotvori slovenske duše, narodne lepote in domačega čara, se je odločilo založništvo »Slovenskega Ilustrovanega Tednika«, da izda serijo žanrskih slik iz slovenskega ljudskega življenja. Kot prvo tako sliko hoče izdati za Novo leto 1915 žanrsko slikarsko

umetnino iz kmečkega življenja koroških Slovencev. V to svrhu razpisuje podpisano založništvo nagrado 600 (šeststo) K za najboljšo žanrsko sliko iz ljudskega življenja koroških Slovencev. Slika bodi vselega značaja in predstavlja n. pr. prizor narodne šege, navade, zabave, svatbe, žeganja, veselice, plesa pod lipo i. p. Uporabijo naj se narodne noše sedanje ali pretekle dobe. Tekme se morejo udeležiti le slovenski umetniki. Slika, ki ji prisodi umetniška jury, pomenožena z založnikom in urednikom Slovenskega Ilustrovanega Tednika, nagrado 600 (šeststo) K, preide v neomejeno last založnika S. I. T., ki izda po njej v neajboljši tehniki izrvašeno barvasto reprodukcijo v merilu 40/50 cm kot nagrado naročnikom S. I. T. Original slike bodi torej izvršen vsaj v merilu 80/100 cm. Slike za to tekmo je poslati na nasledovno uredništvo S. I. T. najkasneje do 1. oktobra 1914.

Odborova seja »Maticе Slovenske« dne 2. jul. 1914. — Predsednik se v daljšem govoru spominja smrti Njegove c. in kr. Visokosti prestolonaslednika Fr. Ferdinanda in njegove prejasne soproge Zofije vojvodinje Hohenberške; odbor poslušal govor stoji. — Pogreba Matičnega častnega člana, Tadije Smičiklase, predsednika Jugoslovanske akademije v Zagrebu, se je udeležila Matica po posebni delegaciji. — Tipičen v svojem življenju in delu je bil pokojni arheolog Pečnik. — Matico je posetil profesor slavistike Leydeno na Nizozemskem van Wyk (nova slavistična stolica). — Knjižnico je uredil in listavni katalog sestavil magistratni uradnik R. Svetlič. — Zgodovino Štajerske v »Slovenski zemlji« spiše prof. dr. R. Hauptmann. — G. o. Stanislav Škrabec je umaknil svoje »Izbrane spise«. Vprašanje o izdani Štreklejeve znanstvene slovnice še ni rešeno. — Literarna zbirka »Vatroslava Holza letos ne pride v poštev. — V oceno se izroči več beletrističnih rokopisov (romanov in dram). — Sprejme se večji ciklus črtic pisatelja Fr. Meška. — Uvažujejo se ocene »Vošnjakove korespondence«. — Prevod Tolstega »Vojne in mira« letos ne more iziti. Vložen je prevod »Taide« francoskega romanopisca Anatola Francea. — Matica izda v nadaljevanju svojih prevodov Shakespearja »Sen kresne noči« in »Komedio zmešnjav« v prevodu O. Župančiča. — Značilnejša Sketova »Pisma iz Bosne«, izidejo v »Slovenskih spominih in jubilejih«. — Ne sprejme se predlog monografije o fiziku Štefanu.

Srednješolske vesti.

† **Aretacije srednješolskih dijakov v Ljubljani.** Takoj po sarajevskem atentatu je bilo v Ljubljani aretiranih nekaj dijakov. Kakor zatrjujejo s poučene strani, so bile te aretacije v zvezi z ono »Slovenčevco« brzojavko, ki je govorila o nacionalističnem gibanju med jugoslovansko omladino. Dokazov za kako krivdo aretiranih dijakov baje ni bilo in so bili, kakor zatrjujejo, ti mladiči aretirani le na podlagi indicije, ki pa nimajo nikake podlage. Nekaj teh dijakov je bilo tik pred maturo. Zato se je z ozirom na škodo, ki bi jo trpeli ti dijaki, ako bi ne mogli pristopiti k maturitetnemu izpitu, posredovalo, naj bi sodna oblast dovolila, da se prekine sodna preiskava, da bi tako mogli aretirani dijaki pristopiti k zrelostnemu izpitu. Preiskovalni sodnik Stöckl pa ni hotel pristati na to, nakar so izjavile izpraševalne komisije, da bi bile pripravljene, če bi že ne bilo drugače, da gredo na sodišče, da bi v preiskovalnem zaporu se nahajajoči dijaki-maturanti tamkaj mogli napraviti zrelostni izpit. Za ta ukrep je bilo seveda treba privoljenja predsednika deželnega sodišča Elserja, ki je izjavil, da rad privoli v to, če privoli tudi deželni predsednik baron Schwarz. Baron Schwarz pa je izjavil, da je to izključeno in da bi znal imeti izpraševalne komisije celo same sitnosti, ker so pristale na to, da bi šle izpraševati dijake aretirance v preiskovalni zapor. — Kolikor se je dalo zvedeti doslej, je bil uspeh dosedanjih preiskav popolnoma negativen. Vendar pa je značilen za vso stvar izrek deželnega predsednika, da so bili aretirani dijaki zaznamovani že od časa dijaškega štrajka v Ljubljani sem in da se mora zaradi sarajevskih dogodkov postopati najstrožje. — Koliko je na vsem tem resnice, tega seveda ne vemo. Ali taka je govorica.

† **Izprememba v profsorski službi.** Al. Pfeiffauf, dosedaj profesor na goriški realni gimnaziji z nemškimi učnim jezikom, je prestavljen v enaki lastnosti na reformno gimnazijo v Bolcan na Tirolskem; na goriško nemško realno gimnazijo pride kot profesor dr. Mihael Fill iz Briksna na Tirolskem. Taka premeščanja in nastavljanja brez vsakega razpisa na-

pravijo vtisk, kakor bi bil namesto c. kr. deželnega šolskega sveta merodajen nemški »Volksrat« za Primorsko. Zakaj niso mesto v Gorici pravilno razpisali, da bi lahko prosili zanje tudi drugi kvalificirani gospodje?

Kranjske vesti.

—r— **Pri uršulinkah v Škofji Loki** je imelo ondotno žensko učiteljsko maturo 4. t. m. pod predsedstvom dvornega svetnika Levca in 10. in 11. t. m. pod predsedstvom dvornega svetnika Hubada. Vseh 17 maturantij je dovršilo izpit z dobrim uspehom, med njimi 8 z odliko. Koliko novega duševnega proletariata!

—r— **Zadruga rokodelskih in sorodnih obrti v Postojni** priredi v času od 19. do 26. julija 1914 I. razstavo vajeških izdelkov v poslopju ljudske šole v Postojni. Razstava se otvori v nedeljo, dne 19. julija 1914, ob 9. uri dopoldne. Pri otvoritvi in zaključku razstave bo predavanje o obrtnih zadevah. Razstava je odprta vsak dan od 9. do 12. ure dopoldan in od 2. do 6. ure popoldan. Vstop prost. Ker je ta razstava za razvoj obrtništva v našem okraju velikega pomena, se vljudno vabijo vsi prijatelji obrtništva, posebno pa obrtniki, da si jo ogledajo v kar največjem številu. — Razstavní odbor.

Štajerske vesti.

† **JOSIP MIHELICH.**

Dne 6. julija 1914 je umrl nadučitelj pri Sv. Juriju na Ščavnici na Štajerskem, Josip Mihelič v 68. letu svoje starosti.

Pokojniki je bil rojen pri Svo. Bolfenku na Kogu, tam na skrajnem koncu Slovenskih Goric, kjer se stikajo meje Štajerske, Hrvatske in Ogrske. Gimnazijal je dovršil v sosednjem Varaždinu (stanovjal je kot dijak pri roditeljih znanega slavista V. Jagića) in bil nekaj časa teolog. Končno pa si je izvolil učiteljski poklic ter je nekaj časa učiteljeval pri Kapeli ob Muri, ki deli ogrske Slovence od njih štajerskih bratov. Menda l. 1880. je dobil nadučiteljsko mesto v starodavni župniji Sv. Jurija ob Ščavnici. Tu je doval do svoje smrti ter v dolgi dobi 34 let odgojil v onem kraju cele generacije.

Pokojniki je doobra poznal vso svojo župnijo, starce, može in deco. Niso segale njegove misli preko njih in od njih, marveč so bile vse pri njih in med njimi; zato je za vsakogar imel besedo, prijazno, priljudno besedo. Divota je bilo gledati, kako je že stari mož znal občevati z otroki, kako se z njimi igrati; prav najmanjši so bili njegova posebna ljubezen. Videl sem ga često sredi otrok na travniku; jaz, mlad človek, zamišljen Bog ve kam, on pa, starec, ves vdan v otroško igro, smejoč se po otroško z otroki, rajajoč z njimi »ringaraja«. O učitelji, če včasih ne bomo kakor otroci...! V šoli pri pouku pa je bil glasen in se zdel strog, kolikor se jaz spominjam svojih šolskih let.

Župa Sv. Jurija ob Ščavnici je znana kot župa, odkoder je vedno mnogo dečkov šlo študirat zlasti v Maribor. Pokojni Mihelič je z dijaki vzdrževal očetovski prijazne zveze in jim bil, ko so dorasli, najboljši prijatelj. Bil sem tudi jaz njegov učenec; spremljal je vedno moja pota, a jaz mu hranim zvest spomin, spomin nad vse hvaležnega učenca. V miru počivaj, dragi učitelj moj!

Dr. Fr. Ilešič.
—š— **Iz Ptuj.** Tukajšnje gimnazijo je obiskovalo lansko šolsko leto 193 učenec, od katerih je komaj petina Slovencev. Med nemški dijaki je zaradi »Studentenheima« veliko tužev. Razmere so iste kakor v Celju; domačega nemškega dijaštva ni toliko, da bi se splašalo zanje vzdrževati nemško srednjo šolo.

—š— **Umrj** je 14. t. m. tovariš Ernest Horvat, učitelj pri Sv. Benediktu v Slovgor., star komaj 24 let. — Bodi blag spomin vrlemu in idealnemu tovarišu!

Goriške vesti.

—g— **Razstava risb in ročnih izdelkov na moškem učiteljskem v Gorici.** V »Soči« čitamo: »Čedna razstava, ki se

bolj odlikuje po dobri kakovosti, ko pa po številnosti razstavljenih predmetov. Največja vrlina razstave pa je, da kaže dober pouk v risanju. Cvetlice, metulji se uporabljajo kot motivi za ornamente, iz predmetov žive prirode dobi tako otrok misel za dekorativno umetnost. Gojenci I. letnika so s svojimi risbami pokazali, da bodo v tem oziru dobri učitelji. II. in III. letnik sta pokazala s svojimi risbami, da imajo dobre talente v svoji sredi. Umo-tvorov sicer ni na razstavi, pač pa kažejo razstavljenе slike dovoljno spretnost. Zelo zadovoljiva pa je razstava IV. letnika. Za začetek so uspehi v modeliranju zadovoljivi, prav dobre pa so slike z lepljenjem slikanega papirja. Na ta način ustvarjene slike zbuja pri otrocih ljubezen do predmeta in netijo smisel za dekorativno umetnost. Enako ugodno sliko ustvarja tudi razstava ročnih del. — Kot rečeno, razstava je čedna in daje zavodu najlepše priznanje.«

—g— **Matura na goriškem moškem slovenskem učiteljskem** je končala tako, da je napravilo maturo 19 kandidatov, 7 jih je padlo za 2 meseca, 2 za eno leto.

Splošni vestnik.

Novi prestolonaslednik Karel Franc Jožef in nemški načrti. Z Dunaja prihaja to-le poročilo: Kakor smo zvedeli, bo prestolonaslednik Karel Franc Jožef na izrečno željo in povelje cesarja skoraj opustil aktivno vojaško službo in se posvetil političnim in državnopravnim študijam. Dva visoka uradnika mu bosta pridružena kot voditelja pri študijah. Za notranje-politiške zadeve najbrže sekijski šef iz ministrskega predsedstva ali pa notranjega ministrstva, za zunanjo politiko pa kak odlični diplomat. Glede oseb, ki mu bodo pridružene, se cesar še ni odločil. — Poroča se, da se nemški krogi silno trudijo, da bi dobil prestolonaslednik take instruktorje, ki bi bili vedno v intimnih odnošajih z nemškimi strankami, da bi ga tako uvajali v državno upravo v popolnoma nemškem smislu. Grof Erwein-Nostitz je voditelj te vplivne nemške struje, ki izkuša z vsemi močmi doseči imenovanje dveh posebno znamenljivih nemških visokih uradnikov. — Posebno presenečenje je zbudilo v poučenih političnih krogih dejstvo, da je cesar kategorično izrazil željo, da naj se upravne študije prestolonaslednika tako pospešijo, da bodo končane vsaj do konca tega leta.

Dr. Šusteršič — Njegovo Veličanstvo — nadškof dr. Stadler. Tudi naše čitatelje bo šokiral to-le: Dr. Šusteršič je izvajal v svojem govoru na znanem shodu v hotelu »Union« v Ljubljani med drugim: »Sedaj je hudo delovanje izvršeno, nastopajo Pilati, ki si omivajo hudo delске roke. Med njimi je tudi srbska vlada. Kdor verjame, da je Pilat nedolžen Kristusove smrti, ta naj tudi verjame, da je srbska vlada — vlada morilcev, brezvestnih morilcev — nedolžna. — Bombe so dobili zarotniki iz vojaškega arzenala v Kragujevcu, Bombe in revolverje so dobili ti maldiči v Belgradu. Tam se je skuhal ta grozna zarota. Mi Avstrijci imamo, hvala Bogu, cesarja od božje milosti, Srbi pa imajo svojega kralja od milosti morilcev... Kakšna kultura je to? Kultura bomb, kultura revolverjev, kultura umora!« — Njegovo Veličanstvo, sivolasi avstrijski vladar, ki je najhujše zadel po grozni tragediji v Sarajevu, pa pravi v svojem proglašu do narodov: »Blazna zlobnost majhne skupine zapeljancev nikakor ne more razrušiti vezi, svetih vezi, ki vežejo Mene in Moje narode.« — Sarajevski nadškof dr. Josip Stadler pravi slednjič v svojem oklicu do katoličanov (ki ga je posnel tudi ljubljanski »Slovenec«), med drugim, da se zaradi tega, ker so nesrečni in brezbožni zarotniki, ki so pripravili in izvršili umor na prestolonasledniku in soprog, pripadniki grško-zahodne vere, ne more smatrati za njihovo dejanje odgovornega vsega naroda, ki pripada tej veri. Z druge strani tudi niso poklicani poedin-ci, da vrše maščevanje za zločin. — Moje je maščevanje in plačilo — pravi Gospod!« — Primerjajte in napravite si sami komentar!

Nogavice in druge pletenine, dalje perilo, ovratniki in v to stroko spadajoče blago dobite najceneje v specialni trgovini

A. & E. Skaberné
Ljubljana, Mestni trg 10

Velika izbira!

Solidna postrežba!

Proti Sokolstvu. Mnogo je učiteljev, ki delujejo v Sokolstvu, zato jih bo zanimalo, kako se je izvršila prepoved III. slovenskega vsesokolskega zleta. Poročilo z Dunaja z dne 11. t. m. pravi: Včeraj je prispel semkaj drž. posl. dr. Rybař, da intervenera na centralni vladi glede prepovedi Vseslovenskega Sokolskega zleta. Posetil je včeraj tozadevno notranjega ministra barona Heinolda, ki pa ni mogel dati nikake definitivne izjave glede stališča osrednje vlade napram ljubljanskemu zletu. Pač pa je bil poklican takoj brzojavnim putem na Dunaj kranjski deželni predsednik baron Schwarz, od katerega je hotel imeti notranji minister podrobne informacije o stališču kranjske vlade z ozirom na nameravani ljubljanski zlet. Baron Schwarz je takoj prispel na Dunaj in dalje časa konferiral z notranjim ministrom. — Danes (t. j. 12. t. m.) dopoldne se je dr. Rybař zopet posvetoval s Heinoldom in pri tej priliki energično zastopal stališče, da je vlada, ki je spomladaj odposlancem S. S. Z. po baronu Schwarzu izjavila, da ne obstajajo nikaki tehtni pomisleki proti letošnjemu zletu, sedaj naravnost dolžna, da dovoli zlet, če ne drugače, vsaj v omejenem obsegu (brez inozemskih gostov), da s tem obvaruje Sokolsko Zvezo pred veliko gmotno škodo, ki bi nastala zaradi prepovedi zleta. Poslanec dr. Rybař je tudi opozarjal notranjega ministra na slab vtisk, ki bi ga morala napraviti prepoved na vso slovensko in sploh slovansko javnost. Notranji minister Heinold je po konferenci z dr. Rybařem odšel v ministrsko predsedstvo, kjer je v navzočnosti kranjskega deželnega predsednika barona Schwarzja konferiral z ministrskim predsednikom grofom Stürgkhom. Za popoldne je bil dr. Rybař zopet povabljen k notranjemu ministru. Na popoldanski konferenci je notranji minister naposled kategorično izjavil dr. Rybařu, da vlada ljubljanskega zleta ne more dovoliti pod nobenimi pogoji, tudi ne v najbolj omejenem obsegu. Pripomnil je, da bi vlada ljubljanskega zleta ne mogla dovoliti niti v slučaju, če bi bil namenjen samo za — slovenske Sokole. — Tako je na en mah S. S. Z. oškodovana za 100.000 K, Ljubljana pa za 2 milijona!

IV. slovenski čebelarški shod, združen s strokovno čebelarstvo razstavo, se vrši v Pragi letos od 7. do 16. avgusta.

Gospodinjica tečaj za učiteljice primorskih dežel. Društvo slovenskih učiteljic priredi v času od 22. julija do 12. septembra gospodinjicni tečaj za učiteljice iz Primorskega in Dalmacije v Gorici, ako se priglasijo zanj vsaj 12 učiteljic. Namen tega tečaja je vsposobiti učiteljice za pouk v gospodinjstvu in kuhanju ter za voditeljice šolskih kuhinj. Poučevalo se bo kuhanje, likanje, nauk o gospodinjstvu s praktičnimi vajami, hranoslovje, zdravoslovje, gospodinjstvo računstvo s kalkulacijami in gospodinjstvenimi zapiski. Učiteljice, ki bi se utegnile zanimati za ta tečaj, naj se prijavijo nekasneje do 15. julija potom šolskega vodstva na deželni šolski svet za Gorisko v Trstu in istočasno po dopisnici na Društvo slovenskih učiteljic v Ljubljani, Kopališka ulica 1. Udeležence plačajo za vseh 8 tednov za hrano 100 K. Stanovanje je v tem času v Gorici lahko dobiti. Voditeljica tečaja bo g. Jerica Zemljanova iz Ljubljane.

Razpis učiteljske službe. Družba sv. Cirila in Metoda razpisuje s pričetkom šolskega leta 1914—1915 mesto provizorične učiteljice na svoji mešani šoli na Blanči v Gorici. Prednost imajo prosilke, ki imajo usposobljenost za poučevanje laščine. S potrebnimi dokazili opremljene prošnje se naj pošljejo vodstvu Družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani do 29. julija t. l.

Izdajatelj in odgovorni urednik:
Radivoj Korene.
Last in založba „Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev“.
Tiska „Učiteljska tiskarna“ v Ljubljani.

Bahenti Vsevrstne taninske izdelke Damasti
flanelc pošilja zanesljiva prevleke
cefirji posilja zanesljiva brisace
piketi M. Jirsová, robci
kanafasi kepri bale
platna posestnica rokotvorne tkalnice volnena
roba

Vzorci franko. v Novém Hradku n. Met. 95 Češko.

Orgle, harmonije, piana in pianina
dobavi c. kr. dvorni dobavitelj
Jan Tuček
Kutna Hora, Češko.
Pošilja cenike brezplačno in franko.



Ustanovljeno leta 1869.

Knjigoveznica
Anton Janežič
Ljubljana
Florijanska ulica 14
se priporoča slav. šolskim vodstvom in gg. učiteljem za izvrševanje vseh v knjigoveško stroko spadajočih del.
Pri večjih naročilih 10% popusta.

AVGUST AGNOLA
Ljubljana, Dunajska cesta št. 13
poleg Figovca
priporoča svojo veliko zalogo stekla, porcelana, petrolejnih svetilk, ogledal, okvirov, šip itd. Tintnike za šolske klepi, aparate za fizikalne poizkušnje.
Prevzema vsakovrstna steklarska dela, tudi nova šol. :: poslopja na deželi itd. ::

Prva gorenjska razpošiljalnica
IVAN SAVNIK
Kranj
172
razpošilja na vse strani sveta najmodernejšje in najtrpežnejše klobuke v vseh cenah in oblikah od kron 3.— dalje.
Čevlje za dame in gospode prvovrstne kakovosti prodaja pod konkurenčno ceno.
Za neugajajoče se vrne denar.
Meseca avgusta izide bogato ilustriran cenik.




Manufakturna trgovina
J. Grobelnik,
prej Frano Souvan sin
Ljubljana, Mestni trg 22
nasproti lekarni.
Posebno bogata zaloga
sukna za moška !!
oblačila !!
Najboljši nakupni vir
modernih blagov
za ženske obleke
iz svile, volne, delena itd.
Vedno zadnje novosti
rut in šerp.
Bogata zaloga
vsakovrstnih preprog, zaves in garnitur.
Izkušeno dobri šifoni, platuid, kotenine in drugo belo blago.
Zunajna naročila se točno izvršujejo.
P. n. učiteljsstvu pri nakupu posebne ugodnosti glede cen in plačila.

Ali ste že pridobili našemu listu novega naročnika?
Pri nakupu različnega oblačilnega blaga se blagovolite obrniti na tordko
A. & E. Skaberné
Ljubljana, Mestni trg 10
obstoji od leta 1883.
Vzorci poštnine prosto! Izredno nizke cene!

Velesenj. učiteljsstvo opozarjamo na zbirko pesmi, ki so izšle v „Učiteljski tiskarni“. To je lepa Engelbert Ganglova knjiga
„Moje obzorje“,
ki se dobiva po vseh knjigarnah, kakor tudi v „Učiteljski tiskarni“. Cena lično vezani knjigi je 3 K. Po pošti 20 h več.
Naj bi ne bilo učiteljice in ne učitelja, ki bi ne imel v svoji knjižnici te lepe knjige.

Zaloga pohišstva in tapetniškega blaga
J. Pogačnik
mizarstvo.
Ljubljana, Marije Terezije c. št. 11 (Kolizej)
Zaloga spalnih ter jedilnih sob v različnih :
: najnovjših slogih. :
Zaloga otomanov, divanov, žimnic :
in otroških vozičkov.

Popolna spalna oprava za dve osebi K 350.—
zgotovljena iz tu- ali inozemskega oreha ali hrasta.
Ker je trpežni izdelek je posebno priporočljivo za one, kateri se mnogokrat selijo.
Obstoječa: 2 dvovratni omari, 2 postelji, 2 nočni omarici, en umivalnik z marmornasto ploščo in ogledalom.
Zahtevajte najnovjši katalog, kateri obsega nad 300 mod. slik

Prvo splešno uradniško društvo avstro-ogrske monarhije
na Dunaju, I., Wipplingerstrasse 25.
je ena največjih in najstarejših zavarovalnic za življenje v monarhiji in izvršuje zavarovanja za življenje in rente v vseh kombinacijah.
Za izboljšanje gospodarstvenega stanja, za preskrbljenje prihodnosti navezano je posebno učiteljsko na samopomoč potom zavarovanja življenja; ugodnosti, ki jih nudi v tem obziru Uradniško društvo, pa tudi humanitetnemu delovanju namenjene uprave Uradniškega društva kažejo učitelju, da mu je najboljšje, če se oklene Uradniškega društva. Iz pravega spoznanja teh ugodnosti pridružila so se
največja učiteljska društva
Avstro-ogrske Uradniškemu društvu.
Silno ugodni zavarovalni pogoji Nizke premije. Izplačevanje nemudoma in brez odbitka.
Garancijsko premoženje leta 1913 86.8 milijonov kron
Štahnje zavarovanj koncem leta 1913 223 milijonov kron
Izplačanih zavarovanj do konca leta 1913 128.5 milijonov kron
Pojasnila daje brezplačno in, ne da bi vprašalec prevzel kake obveznosti
Glavni zastop uradniškega društva
za Štajersko, Koroško in Kranjsko v Gradcu, Radetzkystraše 10.

FR. P. ZAJEC, Ljubljana, Stari trg št. 9
Izprašani optik.
Zalagatelj c. in kr. armade, vojne mornarice, domobrancev i. t. d.
Očala in ščipalniki natančno po zdravniških predpisih.
Toplometri, barometri, mikroskopi, daljnogledi Busch, Goerz, Zeiss i. t. d.
Fotografični aparati itd.
Moderno urejena delavnica z električnim obratom.
Ceniki brezplačno.

Tovarniška zaloga priznana najboljših švicarskih ur kakor tudi zlatnine in srebrnine.
Zaloga raznega risalnega orodja za dijake, inženirje, arhitekta itd.
Strogo solidna tvrdka !!
Ogromno število pohvalnih pisem na razpolago.
Krasni ceniki na zahtevo zastoj.
Cene solidne!
Postrežba točna!
Gramofoni od K 20.— naprej,
plošče od K 1.50 naprej vedno v zalogi.



